

פרוטוקול מס' 105

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מיום ד',
ו' באדר תשל"א (3.3.71), בשעה 8.30.

נכחו:

חברי הוועדה:

י. ש. בן-מאיר - היו"ר
ר. ארזי
ז. הרינג
ש. פרידמן
י. ה. קלינגהופר
א. עופר
מ. ביבי
א. אנקוריין
י. קורן
י. ארידור
ג. האוזנר
ח. י. צדוק

מוזמנים:

פרופ' א. ידין - משנה ליועץ המשפטי לממשלה
ז. שר - יו"ר מועצת רואי חשבון
ז. נגבי - משרד המשפטים
גב' רייס-לברון - משרד השיכון
ד"ר שטרואר - יועץ משפטי למשרד השיכון
מר טוויג - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה:

גב' ר. מלחי

רשם:

א. סידי

סדר-היום: 1. חוק רואי חשבון (חיקון), תשל"א-1970
2. חוק הגנת הדייר (הוראות שונות) (מס' 2), תשל"א-1970

(080371)

1. חוק רואי חשבון (תיקון), תש"ל-1970

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

אני פותח את הישיבה.

נמשיך בדיון בחוק רואי חשבון (תיקון)

ונשמע את המשך תשובותיו של מר שר.

ז. שר:

כדי לרענן את זכרונכם: הועלו למעשה

ארבע הצעות. ההצעה הראשונה - לאחד

את סעיף 9א עם סעיף 11 הדין בתקנות האתיקה. אמרתי כבר בישיבה הקודמת, שאם הוועדה חרצה בכך אינני רואה מניעה, אם כי יש לי הרגשה, שהיות ותקנות האתיקה הן תקנות איסור בעוד שבסעיף 9א מדובר על מצוות עשה, אין צורך לאחד את הסעיפים האלה.

ההצעה השנייה הייתה לקבוע תעריף מינימום.

הסברתי שבשלב זה, כאשר המקצוע נמצא עדיין בחהליך של שינוי רדיקאלי, אין הדבר רצוי, בעיקר כאשר תעריף המינימום צריך להקבע על-ידי הממשלה ואין היא רוצה לעשות זאת בשלב זה.

אשר לחובת ההתייעצות של השר בלשכה, לפני

קביעת התקנות, כבר אמרתי שלמעשה אנחנו - כלומר המועצה - מתייעצים

אתם בכל דבר, אף באותם דברים שאינם מחייבים התייעצות. אם נאמר בחוק שעל שר המשפטים להתייעץ מצד אחד עם המועצה ומצד אחד עם הלשכה, החוצאה תהיה, שבענין שהוא מקצועי טהור עשוי השר לעמוד בפני שתי חוות-דעה, ואז הגוף המקצועי העליון, כלומר המועצה, מאבד למעשה את ערכו, מפני שאין הוא יכול להגיב על דבר שלא עבר דרכו. היות והמועצה ממילא מתייעצת בלשכה אינני רואה צורך בתיקון כלשהו.

אולם אם אין לכנסת אמון שהמועצה אכן

תיוועץ בלשכה, ושבבואה לחוות-דעתה לפני השר תביא לפניו גם את דעת הלשכה, אפשר לכתוב בחוק - הגם שאני סבור שזה מינור - שעל המועצה להוועץ בלשכה בטרם תחווה-דעתה.

הנושא הבא הוא: האם להשאיר או למחוק

את המלים "לנוהל ולמחן חוות-דעת". יש בידי חלק מהתקנים והקווים המנחים של הלשכה. כאן אני מוצא גם נוהלי ביקורת, הדנים בעניינים שהם יותר טכניים, כגון ניירות עבודה, מה יש לכלול בניירות עבודה ואין צריך לשמור עליהם, כדי לערוך בדיקה חוזרת אם מתעורר צורך; וכך יש נוהלי ביצוע והוראות על נוהלי דיווח, הסתייגויות וכו'. בסופו של דבר ואחרי הרהור שני שוכנעתי, שאם הלשכה התקינה בעצמה תקנים וכללים כאלה, אין סיבה שלא לכתוב זאת גם בחוק. שאלה אחרת היא מה ימצא שר המשפטים לנכון לכלול בתקנות שיחקין. יתכן והוא ימצא לנכון לכלול רק אותם דברים שהם חיוניים, כגון נוהלים לשמירת ניירות עבודה וכד'.

הדבר האחרון, שהסריד אותי הכי הרבה,

מתייחס להצעת היושב-ראש בדבר אישור התקנות על-ידי ועדת החוקה, חוק ומשפט. אני חושש קצת מפני ההיקף. הוא עצום. הבאתי כאן את שני הספרים שהלשכה הוציאה, וזה רק כ-60% ממה שיהיה.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

אפשר להקים ועדת משנה קטנה והיא תעבור על זה.

ז. שר:

היות ומקצוע ראיית החשבון עובר שינויים גדולים, גם אחרי שנחקין את התקנות

יש להניח שהן תהיינה צפויות לשינויים רבים.

נוסף על כך עלי לציין, שיש בכנסת עוד ועדה שנטלה לעצמה את הסמכות לאשר דברים דומים, ואם רוצים לתת את הסמכות הזאת לפחות יש לתתה לאותה ועדה - היא ועדת הכספים - העוסקת בחשבונאות כללית. אבל היות וכאן מדובר על דברים טכניים ואין זו חקיקה ראשית במסווה של חקיקת משנה, אלא אלה סטנדרטים מינימליים, הייתי מבקש את היושב-ראש שלא יעמוד על הצעתו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אזכיר מה היו הצעות החברים בישיבה הקודמת. חה"כ אנקוריון הציע למחוק את המלה "החנהגותו" מפני שזה שייך לסעיף 11.

ז. שר: זא קיבלתי.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
חה"כ ארזי הציע למחוק רק את המלה "לנוהל", וכן הציע להמליץ לפני משרד המשפטים להפוך את הלשכה לגוף סטטוטורי.

חה"כ קלינגהופר הציע להוסיף אחרי המלים "לאחר החיפוש במועצה" את המלים "ובלשכת רואי חשבון בישראל".

חה"כ צדוק הציע לסייג את ההוראה בקשר לחוות-דעת לגבי חוות-דעת סטטוטורית בלבד.

חה"כ ביבי תמר ברעיון שחיה החיפוש גם עם הלשכה.

אני קיבלתי את ההצעה למחוק את המלה "החנהגותו" והצעתי לשנות את המיבנה הפנימי של סעיף 9א (א) באופן שידובר חחילה על דרך פעולתו של רואה חשבון, אחר-כך על תקנים לנוהל ולמחן חוות-דעת ובסוף על תקנים לביקורת חשבונות.

ר. ארזי:
לא נראה לי שעניני נוהל שייכים לחקנות, אם כי אינני מתנגד שהם יכללו. אולם אני עומד על איזכור חוות-דעת.

אני מקבל את דעתו של מר שר, שלא צריכה להיות החיפוש בלשכה, משום שללשכה נציגים במועצה.

אשר לאישור החקנות על-ידי ועדת החוקה, לא הייתי עומד על תביעה זו. בדרך-כלל אני נוטה לזה. אולם לא הייתי רוצה להכביד על ועדה זו שהיא כה עמוסת עבודה.

י.ה. קלינגהופר:
לשאלת אישור החקנות על-ידי הוועדה, גם אני מחייב, בדרך-כלל, פיקוח פרלמנטרי על חקיקת המשנה לפני מעשה ולא אחרי מעשה, משום שחקיקת המשנה קיבלה אצלנו היקף ועומק כאלה, עד כי הכנסת כמעט וצמצמה את סמכותה התחקית לקביעת מסגרות המחלאות תוכן על-ידי חקיקת משנה. אולם במקרה זה יש לי עוד שני הרהורים.

אני רואה בדבר מקריות מסויימת. מעבירים אלינו חוקים חדשים, או חיקונים לחוקים קיימים, ופחאום אנחנו ערים לבעיה זו, בעוד שחוקים קיימים, איש לא מציע להתנות בהם החקנת חקנות באישור ועדה פרלמנטרית. כך נוצר במשך הזמן חוסר פרופורציה במה שנוגע לחשיבות הענינים. אם מדובר בדבר שהוא כבד מבחינה פוליטית, ואנחנו רוצים להבטיח פיקוח פרלמנטרי, אני יכול להבין את הגישה. למשל: חקנות בענין רישום במרשם האוכלוסין. או ענינים הנוגעים לחוק הגנת הדייר, לנוכח ההתענינות הגדולה של הציבור.

לעומת זאת, כאן יש מאטריה שונה ובכמות עצומה. זה יעמיס עלינו עומס רב. נצטרך לבדוק הרבה דברים שלרובם משמעות טכנית או מקצועית, אך בוודאי לא פוליטית. נראה לי

איפוא שמוטב להשאיר את מלוא האחריות לשר המשפטים.

יש עוד אספקט אחד. נראה לי שצריך לשאוף לכך שבסופו של דבר ובבוא העת יוקם גוף סטטוטורי ובעל מעמד אוטונומי מסוים - במקום הלשכה הוולונטרית הקיימת היום - והוא יקבע לעצמו את הכללים האלה, כפי שלכת עורכי הדין קובעת לעצמה את רוב הדברים. כלומר, בבוא העת נוציא את הסמכות הזאת, כולה או מקצתה, מידי השר ונעביר אותה אל אותו גוף אוטונומי. אולם יחד עם זאת להוציא את הסמכות הזאת גם מידי הכנסת - ולא יהיה מנוס מכך - זה לא נראה לי. זה לא יהיה נאה כלפי עצמנו. גם מטעם זה נראה לי שלא רצוי להכפוף את התקנות האלה לאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ז. הרינג:

כל עוד אין ועדה מיוחדת וכתובת מיוחדת, כפי שקיימת בפרלמנט האנגלי - ואני מחייב אותה, או בצורה של מסגרת נפרדת או כוועדת משנה של ועדה זו - לדעתי עלינו לנהוג באופן סלקטיבי בשאלה: מה כן טעון אישור הוועדה ומה לא. אם נדון באופן סלקטיבי נדמה לי שלא זה הנושא.

ז. שר:

אחרי ששמעתי את דעות החברים נראה לי שסעיף זה טעון שינוי-מה. אני מציע נוסח אחר: "שר המשפטים רשאי, לאחר החיעצות במועצה, להתקיף תקנות לדרך פעולתו של רואה חשבון, לרבות לדרך מתן חוות-דעת - ואינני גורס חוות-דעת סטטוטורית, כי כאלה כמעט ואין - ותקנים לביקורת חשבונות ולנוהלי ביקורת".

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

אני מאמץ את הצעה מר שר ואני אציע כמה תיקונים.

לענין העריפי המינימום אני מקבל את עמדת מר שר. קודם-כל - כי בדרך-כלל אינני אוהב העריפי מינימום. שנית, שמענו גם מפי נציגי הלשכה, שהמקצוע היום איננו נמצא במצב של תחרות פרועה, כלומר עוד חסרים אנשים במקצוע. במצב כזה אין מקום לקביעת העריפי מינימום.

מאידך גיסא אני עומד על אישור התקנות על-ידי הוועדה. אני סבור שאנחנו נמצאים בתהליך של שינוי במדיניות הכנסת. סקירה הסטורית קצרה תראה לנו בעליל, כי בשנים הראשונות לקיום הכנסת חקיקת המישנה אף פעם לא היתה באישור הכנסת - לפני או אחרי מעשה.

ז. שר: פרט למסים.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

ואפילו בתחום המסים הלכו בצעדים אטיים, כאשר ועדת הכספים היתה החלוצה בענין זה. היום יש בוודאי מאות דברים, ואולי יותר, הטעונים אישור הוועדה, ולמעשה הפיקוח של ועדת הכספים הפך לפיקוח ממשי - אם כי אינני אומר "יעיל".

זוהי בעיה עולמית ולא ישראלית בלבד. בעידן שלנו, כאשר הממשלה מתחילה - בהכרח - להתערב ביותר ויותר ענינים, הפיקוח וההשפעה של הפרלמנט יורדים. לכן מחפשים דרך להתגבר על כך. אחת הדרכים היא לדרוש פיקוח מראש על חקיקת מישנה. זו, אשר בתחילה היתה מצומצמת, לאור ההתפתחות שחלה בכל התחומים החרבה היום ומקיפה את כל שטחי החיים, עד כי בחקיקה הראשית אנו מעדיפים לפעמים לנקוט בדרך של חקיקת חוקי מסגרת המתמלאים תוכן על-ידי חקיקת משנה. אני מסכים שאי-אפשר להמלט מזה, אבל כחוצאה מכך המחוקק מפסיק להיות מחוקק, והוא הופך למי שנותן סמכות לאכזקוטיבה והאכזקוטיבה הופכת למחוקק.

אני יודע שמשרד המשפטים מכין הצעת חוק בענין זה. קראתי על כך בעתון, אך לא זכיתי לראותה משום שאינני עתונאי אלא רק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני מניח שהוא הדין גם ביחד חברי הוועדה.

ז. שר:
אני מקבל את הביקורת - ואמציא לך.
ההצעה אפילו עוד לא קיבלה צורה של

חזכיר.

י.ה. קלינגהופר:
באמת, מדוע לא קיבלנו? פנו למאות גורמים למדנה ואילו חברי ועדת החוקה לא קיבלו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
לכאורה אין כל חובה על משרד המשפטים להעביר לוועדת החוקה, או ליושב-ראש שלה, דבר שהוא בגדר רעיון בלבד. אני רק מתפלא על הזכויות המיוחדות הקיימות במדינה לעתונאים.

אני חוזר לנקודה. אני מסכים עקרונית עם ח"כ ארזי וקלינגהופר, שבנטילת הסמכות הזאת עלינו להיות סלקטיביים. בענין זה יש לי קנה-מידה: אם חקיקת המישנה היא למעשה חקיקה לא מהותית - אין צורך באישור של ועדה פרלמנטרית. או לם אם מדובר בענין, שבעבר היו מכניסים אותו למסגרת של חקיקה ראשית, והיום רק מפאת הסיבור וההיקף מעדיפים לכלול אותו במסגרת של חקיקת מישנה, כי אז דרוש פיקוח פרלמנטרי לפני מעשה.

הבה נבחן האם הכללים האלה נוגעים אמנם לחקיקה ראשית. לדעתי - כן. כאן הובעה הדעה, שעניני נוהל אינם כה חשובים, שאלה דברים טכניים אשר אינם ראויים להיות אפילו בחקיקת משנה. ואילו מה שנוגע לחקיקת-ביקורת ויחד הדברים - הם דברים חשובים ביותר. זה לדעת הכל.

א. עופר:
אולם זה משחנה מיום ליום.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
לא כן הדבר. מה עלול להשחנות? פרצה שצריך לסגור, בדיוק כמו בדיני המסים. ביקורת חשבונות היא דבר שנוגע למשק. היא יכולה להרוס את המשק או לבנותו. היא משפיעה על המשק בכללותו. היו זמנים שחברה ישראלית לא יכלה להרשם בבורסה האמריקאית משום שבארצות הברית מפרסמים מאזנים וחשבונות בזמן ופה לא. ביקורת חשבונות יכולה להיות אבן-יסוד של המשק. כלום אפשר להגיד על דבר כזה שהוא משני? בתחום זה יש לחצים עצומים, ואני מאמין לנציגי לשכת רואי חשבון כאשר אמרו שדווקא הם מעוניינים בחומרא, הם רוצים שהחוק יתייב אותם להחמיר כדי שיוכלו לעמוד מול הלחץ של הקליינטים שלהם.

ג. האוזנר:
השאלה היא מי הקליינטים - מנהלי החברות עו בעלי המניות?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אנחנו יודעים שלהלכה רואה החשבון מחמנה על-ידי בעלי המניות, אבל למעשה נוחן העבודה שלו הוא כביכול המנהל.

ג. האוזנר:
זה רע מאד, ויש לי כמה הצעות בכיוון זה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
על כל פנים, אין זה דבר משני. זהו דבר הנוגע לציבור הרחב, ובצורה החריפה ביותר. דבר כזה צריך להיות טעון אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט.

אמר מר שר שיש כאן שורה של דברים טכניים. האם אנחנו חייבים להתעמק בדברים טכניים? תהיה ועדת משנה והיא תקבל הסבר. ישבתי שנים בוועדת הכספים והיה עליה לאשר דברים רבים. האם ועדת הכספים נכנסת לבעיות טכניות? אבל יהיו בוודאי דברים עקרוניים, ועליהם צריך לחת את הדעת.

היות ואני מציע למזג את סעיף 9א עם סעיף 11, בו מדובר על כללי האתיקה המקצועית, דבר שלכל הדעות אינו משני וטכני, אני מציע שאישור הוועדה יחול על כל החקנות לפי הסעיף המשולב.

א. אנקוריון:
ההצעה הנוכחית של מר שר מתחשבת עם מה שנאמר ב"ש"בה הקודמת והיא נראית בעיני בדרך-כלל.

לנגד עיני התקדים של עורכי-הדין. הייתה תקופה כאשר התקיימה הסדרות עורכי הדין כגוף וולונטרי. אחר-כך הגוף הזה הפך ללשכת עורכי הדין שהיא גוף סטטוטורי. אני מפיץ. שלשכת רואי חשבון נמצאת היום במצב בו הייתה פעם הסדרות עורכי-הדין. בעיני משרד המשפטים היא עדיין לא בשלה לקבל אוטונומיה רחבה כפי שיש ללשכת עורכי-הדין - ואינני מערער על כך. לדעתי, כל עוד קיימת, לפי החוק, מועצת רואי חשבון, אין להרחיק לכת בחוק זה יותר מאשר הכרה דה-פקטו בקיום הלשכה, וזו מחבטאת בכך, שבהקמת המועצה על שר המשפטים להוועץ בלשכה, וארבעה מחוץ חשעה חברים הם מומלצים על-ידי לשכת רואי חשבון. בעיני זו הכרה דה-פקטו. כאשר משרד המשפטים יהיה בדעה שיש לקדם את האוטונומיה של הלשכה - נשקול זאת. אך לדרוש היום ששר המשפטים יהיה חייב להוועץ גם במועצה וגם בלשכה בקשר להתקנת החקנות - זו כפילות שאינה נראית בעיני.

שוכנעתי שכן יש להסמין את השר להחקיץ חקנות בדבר תעריף מינימום. אני מביץ שמשרד המשפטים בדעה שאיץ זה דרוש. אמנם לא שיניתי דעתי, אך לא אלה. בנקודה זו.

אשר לאישור התקנות על-ידי ועדת החוקה. גישתי קרובה לגישת היושב-ראש. אף על פי כן אני מציע ליושב-ראש שלא יעמיד זאת היום להכרעה. בדרך-כלל אני בעד מתן סמכות ניכרת לוועדת החוקה, חוק ומשפט בחקיקת המישנה. אני מניח שזה גם לרצון משרד המשפטים. אולם לא הייתי רוצה להפוך חוק זה לאבץ בוחן או לסלע מחלוקת בענין זה, מפני שכאן אני הולך לפי החקדימים של לשכת עורכי הדין. נדמה לי ששם לא נדרש האישור של הוועדה.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:
שם הלשכה מחוקקת ושר המשפטים מאשר. פה שר המשפטים מחוקק והוא רק נועץ במועצה.

א. אנקוריון:
השדה הזה לעת עתה חלק. עד כה רואי החשבון פועלים לפי סטנדרטים שהלשכה מתקינה. היות וזה דבר חדש, נניח בשלב זה למאטריה הזאת.

א. עופר:
נדמה לי שבמקרה זה עלינו להמנע מלהזקק לאישור הוועדה. לא מפני שזה לא חשוב. אני בהחלט חושב שענין זה חשוב מאד מפני שהוא קובע את גורל המשק. אולם אנחנו נמצאים בשלב ההחלתי. רק בשנים האחרונות נהיינו יותר ערים לסדרי ביקורת החשבונות, ולדעתי טרם נתגבשו הדפוסים. זה יחייב להכניס מדי פעם שינויים. אם תרצה הוועדה להשתלב בתהליך הזה, הרי שנצטרך להיות בעלי ידע מקצועי לא מבוטל, נצטרך ללמוד את הענין ולהכנס לפרטי דברים. מבחינה זו חושבני שטרם הגיע הזמן.

כאן יש לי שאלה: את מי מחייבות החקנות?

ז. שר:

רק את רואי החשבון.

האם הן לא תחייבנה גם את הממשלה?

א. עופר:

הן לא תחייבנה את הממשלה.

י.ה. קלינגהופר:

אסביר למה כוונתי. אם קובעים סדרי

א. עופר:

ביקורת חשבונות מסויימים, והחברה עורכת את מאזניה בהתאם לכך - האם שלטונות מס הכנסה יקבלו את הסדרים האלה? לדוגמה: חברה מקבלת הלוואה צמודה; בינתיים האינודקס עלה ב-6 נקודות; היות וידוע שהחברה תצטרך לפרוע את ההלוואה בצמוד לעליית האינודקס, אומר רואה החשבון: לא מספיק להראות בספרים מה שלמת השנה כתוצאה מעליית האינודקס, אתה צריך להביא זאת בחשבון גם בשנים הבאות וכך לרשום את החוב. מאידך גיסא, טוענים שלטונות מס הכנסה: אנחנו מכירים רק בסכום ששולם השנה; מה שישולם בעתיד - נחכה ואז נכיר בזה.

זה נוגע לחוק מס הכנסה. החקנות תחייבנה את רואי החשבון בלבד.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מצטער ששעה שהחליל הדיון בחוק זה נבצר ממני להשתתף בו, כי לא הייתי בארץ.

ג. האוזנר:

אני מייחס חשיבות רבה לחוק זה. אחת הבעיות שלנו היא להבטיח את אי-חלוחתו של רואה החשבון ממנהלי החברות, מפני שמסתבר, בבדיקה לאחר מעשה, שבמקרים בהם היו תקלות רציניות, כגון בנק פוייכטוונגר ו"רסקו", הדינים וחשבונות היו צריכים לגלות משהו ולא גילו. והסתבר עוד, שבדרך מסויימת של ראיית חשבון הדינים וחשבונות היו כשורה, כלומר, אי-אפשר לבוא בטענות אל רואי החשבון שהם עברו על כללים של ראיית חשבון. אולם כנראה, לפי דרישת מנהלי החברות הם הציגו כך את הדברים, שאי-אפשר היה לראות דבר מבחוץ, תוך כדי עיון במאזנים שהיו צריכים לשקף את המצב לאמתו. לכן באה ההצעה לקבוע כללים לניהול, ביקורת חשבונות והכנסת הערות למאזנים בצורה כזאת שתמנע תקלות.

הבעיה איננה רק ישראלית. אני יכול

להעמיד לרשות הוועדה את החומר שציטטתי בשנה שעברה מפרסומים אנגליים. שם יש אפילו הצעה להקים גוף בלתי תלוי בחברות, גוף ממלכתי, והוא אשר יבדוק כל דין וחשבון שיש בו איזו הערה, ויודיע לציבור מהו המצב האמתי של החברה.

אני חושב שאנחנו מביאים לכאן נסיון

מעשי מסויימים. אנחנו באים מתוך שכבות ציבור שונות, יש לנו שיג ושיח עם הפרט, יש לנו מגע עם מפעלים בארץ, ואנחנו מייצגים איזה חתך של הציבור שבא במגע עם החברות. מתוך כך אני סבור שיש לנו נסיון ויש לנו מה לומר בסוגיה זו. לדעתי אנחנו יכולים לחרום חרומה, לאו דווקא מקצועית-פרופסיונלית, אבל לאחר התקלות שהיו יש חשיבות שוועדת החוקה תיחן את הגושפנקא שלה לאותם כללים, אשר מצד אחד יהיו מכוונים להגביר את אי-התלות של רואה החשבון בהנהלת החברה, שהרי אין הוא שלוחם של המנהלים כי אם הוא שלוחם של בעלי המניות, ומשום כך הוא נבחר באסיפה כללית; ומצד שני להבטיח שהדו"חות ישקפו במידה מקסימלית של נאמנות את המצב של החברה.

מטעמים אלה אני תומך בהצעת היושב-ראש

להכפیف את החקנות לאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט.

אני רוצה להסב את חשומת לבכם לכך,

י.ה. קלינגהופר:

שהוק הפיקוח על מצרכים ושירותים נותן לשרים סמכויות רחבות ביותר להסדיר בדרך של חקיקת מישנה את עניני המשק. חקיקה זו, שהיא המקיפה ביותר והמתערבת עמוק-עמוק בחיי הכלכלה איננה טעונה אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט.

2. חוק הגנת הדייר (הוראות שונות) (מס' 2), תש"ל-1970

נפסיק עתה את הדיון בחוק רואי חשבון
ונעבור לחוק הגנת הדייר.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

האם מצביעים היום?

י.ה. קלינגהופר:

מדוע לא? כאשר נגיע להצבעה - נצביע.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

י.ה. קלינגהופר:
לסדר. אדוני היושב-ראש, שלושה חברים
מסיעתי, שהיו מאד פעילים בדיון בחוק
זה, כאשר אני הייתי בחו"ל, והם חה"כ אברמוב, הלוי ופח, נמצאים עתה
בחו"ל. קיוויתי שעד אתמול יחזרו אבל שוט חזרו. הם עומדים לחזור
בימים הקרובים. אני מבקש שתואיל בטובך להתחשב בכך, שקשה לי להיות
אחראי, מטעם סיעתי, להמשיך הדיון בהעדר שלושה חברים אלה. אילו היו
בארץ לא הייתי אומר דבר. אך הם נסעו לוועידת בריסל, בתפקיד
ציבורי, והעכבו בדרך חזרה. אני מבקש לדחות את המשך הדיון לישיבה
הקרובה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
כנגד זה שחברים נמצאים בחו"ל אינני
יכול לעשות דבר. הם לא נסעו בשליחות
הכנסת. חמיד נתונה לכם הזכות להחליף חברים, וכבר הודעתי שאינני
מכביד בענין זה אפילו נכנס חבר אחר להצבעה בלבד. אני יכול להוסיף
ולומר, שכאשר יחזרו חברים אלה לא אעמוד של הפרוצדורה הפורמלית של
רביזיה, וארשה להם, אם יבקשו זאת, הצבעה נוספת. אולם אינני יכול
לעכב את הדיון בחוק, ביחוד שאנחנו מחקרבים לפגרת הפסח.

אנחנו עוברים לסעיף 11.

ח.י. צדוק:
לסדר: סעיף 11 נוגע להפחתה בדמי
השכירות לאלה ששלמו דמי-מפתח בדירות.
הוא קשור לסעיף 7 הקובע את שיעורי ההעלאה של דמי-השכירות בדירות.
אני רוצה לבקש שני דברים: א) רביזיה להחלטה שלנו בסעיף 7;
ב) שהדיון המחודש בסעיף 7, יחד עם הדיון בסעיף 11, ייערכו יחד,
מפני שזו מאטריה אחת. היות ובעקבות הרביזיה לא נוכל לדון בזה
היום, אני מציע שנחיל היום בסעיף 12.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
מישאלתך מתבקשת מעצמה, מפני שברור
כי סעיף 11 קשור עם סעיף 7. ביום שני
הבא נבקר נתחיל את הדיון ברביזיה ובסעיפים 7 ו-11. היום נתחיל
בסעיף 12.

סעיף 12

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
חה"כ צדוק הכין הצעת ניסוח לסעיף 12.
חברי הוועדה יקבלו עותקים של ההצעה

וחה"כ צדוק יסביר אותה.

ח.י. צדוק:
אני מקבל כבסיס את ההצעה המקורית,
ואציין רק את ההבדלים שבין הצעת החוק
לבין הצעתי. הבסיס הוא, שלא נקבע בחוק את שיעורי דמי-השכירות לגבי
בחי-עסק, אלא נשאר קביעה זו לתקנות של הרשות המבצעת. בסעיף 17(ג)
של הצעת החוק נאמר: "...לא יעלו דמי השכירות שיקבע בית הדין
לביח עסק על המקסימום שיקבע שר השיכון, בתקנות ובהחלטות עם שר
המשפטים". אני מציע - וזאת על דעת שר השיכון - שהסמכות הזאת
תוענק לממשלה, עם אותו הסדר שהיה מקובל עד כה לגבי דירות, דהיינו

החקנות המשנות את שיעורי המקסימום, שמתקינה הממשלה, נכנסות לתקפן כעבור שלושה חדשים, והכנסת רשאית, על-ידי החלטה, לבטלן או לשנותן.

כמו כן אני מנסח את הדבר כך שיהיה ברור כי חובה על הממשלה לקבוע את שיעורי המקסימום לבתי-עסק, ובבואה לעשות כן יכולה הממשלה לקבוע אותם בשיעורים שונים בהחשב עם סוג העסק והאיזורים השונים בהם נמצאים העסקים.

אני מציע גם להעניק לממשלה סמכות לקבוע באותן תקנות, שסוגים מסויימים של בתי-עסק לא ייקבע להם מקסימום, אלא יחול עליהם רק הסעיף המסמין את בית-הדין לקבוע את דמי-השכירות בלי שתהיה תקרה. הכוונה היא שלגבי עסקים גדולים, כגון בנקים ואחרים, לא יהיה מקסימום כלל. חישאר בעינה ההגנה בפני פינוי, אולם בית-הדין יכול לקבוע דמי-שכירות בלי שיהיה קשור במקסימום.

באותן תקנות תקבע הממשלה את שיעורי ההנחה מתוספת דמי-השכירות, שתינחן לאלה ששלמו דמי-מפתח. אני מציע שנדגיש במיוחד, שבקביעת שיעורי ההנחה יובאו בחשבון כל נסיבות העניין, אבל בעיקר אני מחכוון לסכום ששולם כדמי-מפתח ולזמן בו שולמו דמי-המפתח.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אני מוכן לקבל כיסוד את הצעת הה"כ צדוק. בסעיף 17(ב) הוטלה על הממשלה החובה להתקין תקנות, אך לא נאמר תוך כמה זמן על הממשלה לעשות זאת. האם לא היה רצוי לכתוב כאן, שהממשלה תתקין תקנות תוך זמן מסויים? אשר לזמן, אני מוכן לשמוע את דעת נציגי משרד השיכון, מהי הערכתם שלהם לגבי הזמן הדרוש לממשלה להתקנת תקנות כאלה.

אני מציע זאת גם מתוך נימוק נוסף. אילו סמכות זו הייתה מסורה בידי שר אחד לא הייתי מציע זאת. אולם אנו יודעים שהממשלה עמוסת עבודה, ואני חושש שהעניין הזה יידחה בנסיבות הקיימות.

בסעיף 17(ד) מציע הה"כ צדוק כי ההעלאה תבוצע תוך 4 שנים. חושבני שאין זה סוד, כי לגבי סעיף 7 יש הצעה ללכת בדרך אחרת לגבי התוספת, כלומר ששולם מיד כל התוספת בחנאי שלא תעלה על שליש מדמי-השכירות ששולמו ערב קבלת החוק. אם כך הדבר, חושבני כי מן הראוי שתהיה אחידות.

ג. האוזנר:
סעיף 12 מביא בחשבון שתי אפשרויות: בתי-עסק לגביהם יהיה מקסימום ובתי-עסק לגביהם לא יהיה מקסימום. לשם מניעת ספק אני מציע לכתוב בסייפא של סעיף קטן (א) "במידה שנקבע".

ז. נגבי:
אנחנו מקבלים זאת.

ג. האוזנר:
בסעיף קטן (ב) נאמר שהממשלה תתקין תקנות הקובעות מקסימום בהחשב בסוגי בתי העסק ובאיזורים שבהם הם נמצאים, והיא רשאית לקבוע בתקנות סוגים של בתי-עסק שלא יחולו לגביהם ההוראות בדבר המקסימום. מהניסוח הזה נובע, שבבוא הממשלה לקבוע על מי לא יחול המקסימום, יכולה היא להחשב רק בסוג. אני מציע שהיא תוכל להחשב גם באיזור. לדוגמה: אפשר לקבוע שהמקסימום לא יחול על בתי-מלון, להוציא בתי-מלון קטנים בעפולה או במטולה שבקושי מפרנסים.

א. אנקוריון:
אפשר להשיג את המטרה הזאת על-ידי הוספת המלים "אם באופן כללי או באיזורים מסויימים".

ג. האוזנר:
ההצעה בסעיף קטן (ד) היא, שאם קבע בית-הדין דמי-שכירות גבוהים מאלה המשחלמים כעת, החוספת תשלם תוך פרק זמן. אני שואל: מה אם לא בית-הדין קבע אלא הצדדים הסכימו ביניהם?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אם יש הסכם ביניהם הוא חל גם לגבי תקופת הזמן. אם לא - ממילא יצטרכו לפנות לבית-הדין.

ג. האוזנר:
לגבי החקופה של 4 שנים. ידוע שכל ההסדרים האלה אינם עדיין הסדרים סופיים. גם השופט רווה אמר זאת וגם שר השיכון אמר, שהכוונה היא להגיע, בסופו של דבר, להסדר קבוע. שלא יהיה טעון שינויים כל כמה שנים. לדעתי, אין אנו צריכים לחתום יד, ולו במרומוז בלבד, לדחיית הפתרון לחקופה ארוכה (כאן מדובר על 4 שנים). הואיל והיה נראה לנו ששלוש שנים זה זמן מספיק כדי שחובל הממשלה להציע הצעה סופית, זה נימוק נוסף שהחוספת תחלק לחקופה שאינה עולה על שלוש שנים.

ז. הרינג:
ההצעות בדרך-כלל נראות לי. אשר לחיקון שהוצע לגבי סעיף קטן (ב), דומני שהוספת אלמנט האיזור, בנוסף לסוג העסק, לגבי בחי-העסק עליהם לא יחול המקסימום, יכולה לסבך אוחנו.

ז. נגבי:
הוצע להוסיף את המלים "בדרך-כלל או באיזורים מסויימים". כלומר, המקסימום לא יחול על סוגים של בחי-עסק אשר ייקבעו, אולם לגבי סוגים מסויימים אפשר לקבוע שזה לא יחול באיזורים מסויימים.

ז. הרינג:
אני מציע להשאיר את החקופה של 4 שנים, משום שלדעתי יש הבדל בין דירות ועסקים.

ברצוני לשאול את חה"כ צדוק, האם לא רצוי להקדים בסעיף 18 (א) משפט כללי, שיהיה בו משום קביעת עקרונות ההפחתה?

ח. י. צדוק:
לכך הכוונה. אם נציגי משרד המשפטים יחשבו שזה נחוץ - אינני מתנגד.

ש. פרידמן:
אני מבקש הסבר לסעיף 17 (ד). נאמר בו שהעלאה תבוצע תוך 4 שנים, וזה בא להגן על הדייר. הבינותי שסעיף זה מכוון בעיקר לאוחם בעלי-עסק שאינם זקוקים כל-כך להגנה, כלומר בעלי-עסק גדולים. האם לא היתה הכוונה להבחין בין אלה שזקוקים להגנה לבין אלה שאינם זקוקים לה? ומי שלא זקוק להגנה - מדוע יממש את ההעלאה תוך 4 שנים?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
למעשה אתה מציע, שסעיף קטן (ד) יחול על אותם בחי-עסק שהממשלה קובעת לגביהם מקסימום.

י.ה. קלינגהופר:
אני מבקש להפנות את תשומת הלב לנקודה קונסטרוקטיבית. אם חה"כ צדוק מייחס חשיבות מיוחדת לכך שמחקין החקנות יהיה הממשלה ולא שני שרים, ואף מציע לצוות על הממשלה להחקין חקנות, הייתי מציע שיימנע מהממשלה להעביר את הסמכות הזאת לשרים. כי לפי סעיף 31 (א) לחוק יסוד: הממשלה סמכות הנחונה על פי דין לממשלה רשאית הממשלה לאצול אותה לאחד השרים. אמנם בסעיף קטן (ה) של אותו סעיף נאמר, כי הוראות הסעיף יחולו אם אין כוונה אחרת משחמעת מהחוק ממנו נובעת הסמכות, ויתכן שממילא כך יתפרש הדבר. אבל כדי להסיר כל אי-ודאות הייתי מציע לקבוע במפורש, כי סמכות זו הממשלה לא תוכל להעביר לאחד או יותר משריה.

א. עופר:
אינני מציע להגביל את הממשלה בזמן. זה גם יכול להיות חקדים מסוכן. אמנם הממשלה דנה בענייני חוץ ובטחון לעתים קרובות מאד, אך יש לה זמן לקבל החלטות גם בעניינים אחרים.

אשר לשיעור ההעלאה וחקופת חלוקתה. לדעתי, ככל שההעלאה גדולה יותר היא צריכה להתחלק למספר שנים רב יותר. כדי לקחת דוגמה קיצונית אומר, שאם ההעלאה היא 10% בלבד, אין כל טעם שאוחם 10% יחולקו תוך 4 שנים. לא כן הדבר אם ההעלאה היא 50% או 100%. מכאן שהתקופה לא חייבת להיות שווה לגבי כולם.

א. אנקוריון:
אשר לסעיף 17 (ג), הקובע את תחילת התקנות שלושה חודשים מיום פרסומן, אם לא בוטלו לפני כן בהחלטה של הכנסת - מהי הפרוצדורה החוקית?

ז. נגבי:
כבר היו מקרים כאלה. בשנת 1966, כאשר הממשלה החקינה תקנות בפעם האחרונה, היתה הצעה לכה"כ אבנרי, ובמידה וזכור לי טיפלו בזה כבהצעה לסדר-היום.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
זוהי הצעת-החלטה ולא הצעה לסדר-היום. חבר הכנסת מציע לכנסת לקבל החלטה מסויימת ועל כך נערך דיון בכנסת.

א. אנקוריון:
לא כל-כך ברור לי מהי הפרוצדורה.

ז. נגבי:
על כל פנים - היו חקדימים.

ר. ארזי:
ומה אם הכנסת אז בפגרה?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אין פגרה הנמשכת שלושה חודשים.

א. ידין:
אין מניעה לקרוא את הכנסת לישיבה בזמן הפגרה.

א. אנקוריון:
נדמה לי שכל השאלות הללו טעונות הבהרה.

אשר להצעתו של חה"כ האוזנר להוסיף בסעיף קטן (א), בסייפא, "במידה ונקבע", לא הייתי רוצה לכתוב כאן דבר המחליש את חובת הממשלה להתקין תקנות של מקסימום.

ג. האוזנר:
אינני מציע לכתוב שום דבר שיחליש את חובת הממשלה להתקין תקנות. אני רק רוצה להבהיר שיהיו בתי-עסק לגביהם לא ייקבע מקסימום, ועל כך צריך לכתוב משהו.

א. אנקוריון:
על כך מדבר הסייפא של סעיף קטן (ב).

אני נגד הגבלת הממשלה בזמן בקשר להתקנת התקנות.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
בינתיים שוחחתי עם גב' לברון ואני שומע שאין היא יכולה להעריך את הזמן שיהיה דרוש לממשלה כדי להתקין את התקנות. מכיוון שכך אני מסיר את הצעתי.

א. אנקוריון:
אשר לענין סוגי בתי העסק והאיזורים, אני מציע שייאמר "אם באופן כללי ואם באיזורים מסויימים".

לא הייתי מציע לשנות את הסעיף המדבר על העלאה הדרגתית תוך 4 שנים. כולנו עדים להתעוררות גדולה מצד

שני הצדדים. להרע את ההצעה לגבי הדיירים - הייתי רואה בזה דבר יסודי שאין לגעת בו.

ג. ארזי:
אשר לסעיף 17 (ג), אני מציע להוסיף, שבחשוב התקופה של 3 חודשים לא חבוא במנין פגרת הכנסת.

גם לי לא ברור מה הפרוצדורה בכנסת בקשר לביטול התקנות. נניח שהצעה כזאת מובאת על-ידי חבר-כנסת מסוימת; האם דינה כדין הצעה לסדר-היום, עם דיון בצדה, או אפשר להסיר אותה בהצבעה?

ח. י. צדוק:
אשר להגבלת הממשלה בזמן, לא הייתי עושה זאת וזו מטעם אחד: הסמכות הזאת היא לא חד-פעמית. אבל הייתי מיעץ ליושב-ראש לבוא בדברים עם שר השיכון ולקבל ממנו איזה מועד משוער, ואולי להודיע מעל במת הכנסת, שלדברי שר השיכון יש לצפות כי חור איכס חודשים התקנות יוחקנו, כדי שלציבור יהיה מושג מתי זה יגיע.

אשר לחלוקת ההעלאה לתקופה של 4 שנים, אינני מכחיש שיש הגיון בהצעת היושב-ראש ובהצעת חה"כ עופר. יחד עם זאת, ניסיתי בהצעתי לנהוג בצמידות ובנאמנות להצעת הממשלה. מטעם זה אני פונה לחברים שהציעו לסטוח מהענין של 4 שנים, שעם כל ההגיון בהצעותיהם ידאילו לקבל, בנקודה זו, את העקרון כפי שהוא מופיע בהצעה המקורית.

אשר להצעת חה"כ פרידמן, שלגבי מי שלא נקבע לו מכסימום לא תהיה חלוקה ל-4 שנים, הצעתו זו לא נראית לי, מפני שדווקא לגבי הסוג הזה ההעלאה תהיה גדולה ביותר.

אם הנוסח לא די ברור בסעיף 18, שאנו קובעים את העקרון שבשל דמי-מפתח תהיה הפחתה, אני בעד זה שהדבר ייאמר במפורש.

אינני מחננד לאי-הכללה פגרת הכנסת במנין התקופה של 3 חודשים.

לעומת זאת אני מציע שלא נכתיב לממשלה איך היא צריכה לטפל בזה. בחוק יסודי: הממשלה קבענו אילו מסמכיותיה יטלה היא לאצול ואילו - לא. כוונתי שתהיה לזה אחריות הממשלה. אם היא תחליט לעשות זאת על-ידי ועדת שרים זו או אחרת - זה עניינה הפנימי.

אשר להצעת חה"כ האוזנר לסעיף 17 (א), לא הייתי רוצה ליצור מצב לפיו כל זמן שלא נקבע מקסימום - אין מקסימום. כוונתי שייאמר בתקנות במפורש שבסוגים מסוימים המקסימום לא יחול. כלומר, ביום קבלת החוק אין אנו יוצרים מצב משפטי לפיו מי שלא נקבע לו מקסימום - אין מקסימום, אלא להיפר, מיום קבלת החוק ועד שייקבע מקסימום אין משנים או דמי-השכירות הקיימים. רק כאשר ייקבעו דמי-שכירות מקסימליים - משנים.

יש נטיה לכלול הוראה לפיה אפשר להוציא מהמקסימום עסקים מסוגים מסוימים ובאיזורים מסוימים. לי אישית זה לא נראה. לא הייתי רוצה שהממשלה תעמוד בפני מצב בו הצטרך לשקול, לדוגמה, להוציא מגדר המקסימום בנק בחל-אביב ולא להוציא בנק בעפולה. כאן צריך להבדיל: בקביעת המקסימום מן הדין שתהיה התחשבות גם בסוגי העסקים וגם באיזורים; אולם לגבי הוצאתם ממסגרת המקסימום אפשר להסתפק בקריטריון הסוג בלבד. אם להביא דוגמה היפוטטית שניה, נאמר משרדים של עורכי-דין. אינני רואה צורך להבחין בין חיפה, חל-אביב ובאר-שבע.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אני מציע שנדון עכשיו בכל סעיף קטן
בנפרד. אשר לסעיף 17 (א), למעשה יש
רק הצעה אחת, היא הצעתו של חה"כ האוזנר, ואני מבין שהוא מקבל
את הרעיון שהציע חה"כ צדוק. השאלה היא למצוא לזה ניסוח משפטי.
אפשר לראות זאת גם בדרך זו: אם הממשלה קובעת בחקנות שלגבי בחי-
עסק מסויימים אין מקסימום - כאילו המקסימום שנקבע הוא בלתי מוגבל.

א. ידין:

אנחנו מוכנים לקבל את סעיף קטן (א)
ברוח הערתו של חה"כ האוזנר. בהחלט לכך

נחפש ניסוח מתאים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

אנחנו מקבלים את סעיף קטן (א) בכפוף
להערה זו ועוד נראה את הניסוח.

אשר לסעיף 17 (ב), יש רק הצעה אחת,
של חה"כ האוזנר, להוסיף את המלים "בדרך כלל או באיזורים מסויימים".
אני חושב שהמקרים האלה, באיזורי פיתוח למשל, הם נדירים, וזה יקשה
עוד יותר על התקנת החקנות, מפני שיצטרכו לקבוע אזורים, ואולי
גם אזורים בתוך הערים. אני מציע לחה"כ האוזנר לוותר על הצעתו.

ג. האוזנר:

אשקול זאת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

בינתיים מקבלים את סעיף קטן (ב) כפי
שהוא.

מ. ביבי:

אשר לסעיף 17(ג) אני מציע שבמקום הסייפא
יהיה כתוב, שחור 3 חודשים הכנסת צריכה
להחליט בענין זה. לא הייתי רוצה להשאיר זאת ליזמה זו או אחרת
של חבר-כנסת זה או אחר.

ר. ארזי:

עם דיון או בלי דיון?

מ. ביבי:

בלי דיון.

א. ידין:

אין אפשר בלי דיון?

י.ה. קלינגהופר:

פה דובר על כך שאין להביא את פגרת הכנסת
במינין שלושת החודשים. כאשר הממשלה,
מיד אחרי מלחמת ששת הימים, הציעה חוק לפיו ימי הפגרה לא יובאו
בחשבון שלושת החודשים לחישוב תוקפן של תקנות שעת חירום, הכנסת
הסתייגה מהאופי הכללי של ההוראה ונתקבל חוק אחר אשר הגביל את
הכלל הזה רק לפגרה של שנת חשכ"ז, משום שהיא באה מיד אחרי המלחמה
ואז לא לממשלה ולא לכנסת לא היה זמן להתפנות לענין זה של
בדיקת הארכת תוקפן של החקנות האלה.

לפי אותו קו מחשבה לא הייתי מיעץ
לסטות מזה, כלומר שחיה איזו הארכת מועדים אוטומטית עקב פגרות.
גם בפגרה אפשר לכנס את הכנסת. אני כלל אינני מודאג.

אלא שאתם העלמתם עין מדבר שהוא כן
חשוב, והוא: כאשר הקדנציה של הכנסת מחקרבת לסיומה, אמנם יש
הסדר בחוק יסוד: הכנסת, סעיף 38, אבל הוא לא חל על תחילת התוקף
(קורא סעיף 38).

לכן אני חושב שלגבי פגרה רגילה - אין
צורך בהסדר מיוחד. אולם לגבי מעבר מכנסת לכנסת הייתי קובע
שאותם שלושה חודשים בהם מדובר בסעיף קטן (ג) יראו אותם כמוארכים
אוטומטית, אם תוקף התקנות היה מתחיל באחד המועדים האלה שמדובר
בהם באותו סעיף 38, עד חום שלושת החודשים הראשונים של הכנסת הנכנסת.

א. עופר:
אני מציע למחוק את סעיף קטן (ג).
אינני מניח שהכנסת חבטל החלטה של
הממשלה. מסרנו סמכות לממשלה וחו לא.

ח. י. צדוק:
לדעתי כאן נתקלנו בבעיה בעלת היקף
ראד מצומצם. לשם פתרון בעיה מצומצמת
אני מציע לא לקפוץ לפתרון של בעיות גדולות. אם מקובל על דעת
הכל שהממשלה מתקינה את החקנות ויש תקופה של איכס חודשים בה
הכנסת יכולה לבטלן, צריך למצוא את הגשר על פני הפגרה ועל פני
אוה תקופה לפני סוף הקדנציה של הכנסת.

א. עופר:
עצם הפרוצדורה לפיה יכולה הכנסת לבטל
אז החקנות, יגם שאיננה צריכה לאשרן -
לא נראית לי.

מ. ביבי:
אני מציע שהכנסת תחליט חוך שלושה
חודשים, אבל לפני כן יכולות הסיעות
להגיש הסתייגויות; כל סיעה מנמקת את ההסתייגות ואחר-כך מצביעים.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:
אני מבקש את חברי הוועדה להביא
בחשבוץ שעברו כבר שנתיים מאז פרסום
הדו"ח של ועדת רווה. עתה נסמין את הממשלה להתקין תקנות וזה
בוודאי יקח עוד 4-5 חודשים; אחר-כך יעברו עוד שלושה חודשים עד
שהתקנות תכנסנה לחוקף, אם תהיה פגרה - עוד שלושה חודשים וכך
תעבור עוד שנה. אחרי כל זה - העלאת תחולק ל-4 שנים. אני מציע
שנשקול בדעתנו: אולי ההצעה הטובה ביותר היא הצעת חה"כ עופר.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.